

praktikus ismeretekkel, technológiákkal, tevékenységekkel. A szabad időben végzett munka, az önkéntes szerveződés, az ökológikus gondolkodás és az egyéni autonómia olyan értéke a 4 H mozgalomnak, amelyek nagy érdeklődést váltanak ki a gyerekek és a felnőttek körében. Rendszeres munkatevékenységek révén ismerteti meg a fiatalokkal a mező- és erdőgazdálkodás, a kézműipar, a kereskedelem, a környezetvédelem és a biotermelés alapjait. Segíti a közösségi magatartás kialakulását, a társadalmi beilleszkedést; egészséges életmódra, a természeti környezet megbecsülésére nevel. Nemzetközi kapcsolat segítségével lehetőséget biztosít más országok, kultúrák megismerésére, szakmai tapasztalatszerésre, nyelvy gyakorlásra.

Az eddig létrehozott 4 H klubok 8–10 éves fiúkból és lányokból, vállalkozó kedvű, támogató felnőttekből (pedagógusok, szülők, agrárszakemberek, kézműves mesterek) szerveződtek. A klubok egyaránt megtalálhatók a kis települések általános iskoláiban, nevelőotthonokban, városi általános iskolákban, közművelődési intézményekben. A 4 H alapelve a „Learning by doing!”, a „csinálva tanulás”. Vagyis a fiatalok elméleti és gyakorlati képzése és képességei a háztartási és mezőgazdasági munka végzése közben gyarapodnak. Kerülik a hagyományos osztálykeretekben történő oktatást, függetlenül attól, hogy a 4 H munka egy részét iskolában vagy iskolán kívül teljesítik.

A nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy jelentős állami támogatással a 4 H elsősorban a vidéki ifjúság számára az egyéni boldogulás reális lehetőségeit nyújtja. Ehhez azonban megfelelő helyre kell kerülni Magyarországon az ifjúságpolitikának, a helyi oktatásnak, a társadalmi közélet és munkára nevelés területeinek.

A 4 H-ről eddig elmondottakból talán kitűnik, egy-egy közösség, klub létrehozásához nem készült minden helyen, mindenkire, minden időben alkalmazható recept. A program természetéből fakadóan egyedi utakon, a helyi közösség által megválasztott módon és tartalommal alakulhatnak meg a klubok.

Lényegesnek tartjuk, hogy a klub összetartó erőt, közösségi élményt nyújtó eseményeket szervezzen, melynek anyagi alapjait a gyerekek közösen teremtik meg.

Természetesen akkor válhat igazán progresszív hatásúvá a 4 H Magyarországon, ha érvényesíteni tudja lehetséges tevékenységi körében alapelveit, vagyis átmenti az ősi mesterségek fogásait, kialakítja hagyományait és belső igényévé növeli. Humanizálja az ember és a természet kapcsolatát, környezetkímélő technológiákat közvetít, s a föld, az állatok, a növények szeretetére nevel. Önkéntes egyéni kibontakozásra ad teret, következetesen és differenciáltan anyagilag is érdekeltté teszi a közös munkában résztvevő egyéneket és csoportokat. Klubkeretben a közösség által szervezett kulturált szórakoztató, ismeretközvetítő programokat szervez.

Reméljük, egyre többen ismerik meg a 4 H gondolatot, és csatlakoznak egy sajátos magyar 4 H majdnai kialakításához.

FARKAS OLGA

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Szeged

Könyv egy „hivatásos pedagógus”-ról

Mindig érdeklődéssel veszem kézbe az Országos Pedagógiai Múzeum és Könyvtár „Magyar Pedagógusok” sorozatát. Minden bizonnyal érthető: fokozott az érdeklődésem akkor, ha a szerzőnek vagy a bemutatott pedagógusnak köze van Szegedhez.

Rendhagyónak tekinthető recenziómban egy olyan könyvecskére szeretném felhívni a figyelmet, amely „kétszeresen” kötődik Szegedhez. A szerző – *Oláh János* – Szegeden él és dolgozik. A szegedi tanárképző főiskolán fáradozik azon, hogy tanítványai minél többet megismerjenek a nevelés történetéből, a múlt értékeiből. A bemutatott *Kispartti János* pedig 1935-től a szegedi tankerület élén dolgozott, így ő is hozzájárult ahhoz, hogy Szeged, a vidéki város kultúrközpont legyen. Mint a szerző írja: Szegedre kerülése „... nem száműzetés, hanem újabb megmérettetés volt, hiszen Szegedre, az egyetemi városba, Horthy Miklós, Klebelsberg Kuno szeretett városába, a 'szegedi gondolat' elindulásának színhelyére érkezett. Megbízása nem lefokozást, hanem pályája kiteljesedését jelentette számára.” (34. o.)

A kötet írója Kispartti életét négy fejezetben mutatja be: Tanulóiévek; Az első munkahely – A váci gimnáziumi tanár –; A fővárosban – a IV. kerületi piarista gimnázium –; A szegedi tankerület élén.

A szerző legfőbb érdeme, hogy munkájával mintegy hitelesíti saját befejező gondolatait. Úgy mutatja be ezt a sokoldalú „hivatásos” pedagógust, hogy csak egyetérthetünk vele, amikor megállapítja: „A ma emberét is megragadja Kispartti János egyénisége. A legnagyobb kincs, amit ránk hagyott, eszményekért lángoló munkás életének és harmonikus egyéniségének emléke. Kora fiatalságától egy eszme, a magyar iskolaügyi szolgálatába szegődött, és életét arra áldozta, hogy ezt az eszmét közelebb segítse az ideális megvalósuláshoz.” (62. o.)

Oláh János munkájával amellett tesz hitet, hogy Kispartti János – mint írja – „...példája a ma pedagógusának is erőt adhat, hiszen egy vesztés háború után, a mainál is rosszabb gazdasági helyzetben az

utat az önzetlen munkában találta meg. Példájával szigorú önvizsgálatra és ennek eredményeként egy egyetemes és átfogó nemzeti megújulás elindítására sarkallt.” (4. o.)

Rendhagyó könyvismertetésünk ebből a „kincsből” szeretne valamit bemutatni, ennek a kincsnek a fényét szeretné felvillantani. Mi az a kincs, ami ma is erőt adhat nekünk? Mit érdemes Kispartii Jánostól megtanulnunk?

A könyvet végigolvasva elsősorban az alábbi pedagógiai gondolatait kellene végiggondolnunk: Az iskolai nevelés célja az önállóságra szoktatás; az önmagában és az önmagáért értékes erkölcsi érték ismerete, elismerése és az aszerinti szép élet (14. o.).

Mint osztályfőnök minden diákját alaposan ismeri, nemcsak fegyelmet tart, hanem az egyéni értékek biztos ismeretében céltudatos munkát is végeztet (17. o.).

Az iskolák uniformizálása komoly pedagógiai és társadalmi értékek elenyesztését vonja maga után (25. o.)

Az iskolát mindenek fölött a szellem munkáló helyének tartotta (47. o.).

Külön érdemes megszívlelni azt, amit Kispartii a pedagógusokkal szemben támasztott követelményekről vall:

A jó tanár tulajdonságai: hivatásszeretet, tudományos műveltség, mely a tárgyismereten kívül filozófiai és pedagógiai ismeretekre is terjedjen ki, didaktikai készség, és ez nemcsak abban áll, hogy ismeri azt a lelki folyamatot, mely a tanuló lelkében végbemegy, miközben ismeretekre tanítja. De didaktikai készsége nemcsak ilyen ismeretek összessége, ennél jóval több van benne: intuíció, mellyel felfogja a gyermeki lélek egészét, van invenció, amely leleményesebbé teszi a közlésben, s van spontaneitás a kellő módon tenni, tanítani (54. o.).

Mint a szerző a továbbiakban írja: Kispartii János „Rámutat arra, hogy a tanári személyiség az iskolai nevelőmunka nélkülözhetetlen tényezője, és hogy a tanári személyiség mint a legnemesebb értékekből alakított étosz, a tanuló értékérzésének legbiztosabb szítója, erősítője” (54. o.).

Talán az egyik ma is legfontosabb pedagógiai kérdésre az alábbi módon világít rá:

„A villamoskocsi vezetőjének is nagy felelősséggel járó foglalkozása van. De hogy kinek az egyénisége felel meg a jó kocsivezető követelményeinek, azt aránylag egyszerű pszichoanalitikai vizsgálattal meg lehet állapítani. Viszont azok a lelki képességek és egyéb tulajdonságok, amelyeknek a tanárban meg kell lenniük, nem egyszerű lelki tények, hanem értékek hordozói. Éppen ezért a tanári személyiségben sokkal több van, mint amennyit a pszichológiai analízis kezdetleges módszereivel meg tud állapítani” (54. o.).

És végül: valódi példaként állhat előttünk Kispartii János személyisége, akiről megtudtuk, hogy elsősorban az alábbiak jellemezték:

szenvedélyes vitakozási kedv, gyötrő olvasási vágy, munkaszeretet, önzetlen munkavállalás, jó szervezőképesség, makacs célratörés, jó szónoki képesség.

Amikor tankerületi főigazgató volt:

... mintha csak a törvény és a rendelkezések megszemélyesítője lett volna. Szeme szűrőssá, tekintete számonkérővé vált, s mint valami eleven lelkiismeret járt-kelt az iskolában. Csakugyan az állam tekintélyét képviselte... Igaz, hogy a fémunkát könyörtelenül leleplezte és elítélte, de szeme mindig meglátta a jó munkát, és szívesen ünnepelte” (47. o.).

Munkáját hivatásnak tekintette, melyről a következőket tartotta: „nincs pálya, amelynek ne volna elsőrangú követelménye a jellem, a megbízhatóság, lelkiismeretesség, pontosság, emberiség, szociális érzés s más erkölcsi tulajdonságok. A hivatás ... erkölcsi fogalom is, csak az erkölcsi érzülettel végzett munka az igazi hivatásos munka” (63. o.).

Kispartii János jó pedagógus, igazgató, tankerületi főigazgató volt, mindig meglátta a kor igazi szenzációját, az újat, de érte nem dobta el a bevált régit, ha az még mindig jobbnak bizonyult.

A kötetet Oláh János által összeállított bibliográfia egészíti ki, amely nemcsak Kispartii könyveit és tanulmányait, hanem gimnáziumi tankönyveit is tartalmazza.

Oláh János: Kispartii János, OPKM, Bp. 1992. 73. o.

KESZTYÜSNÉ DR. DOBOS KATALIN – DR. PITRIK JÓZSEF

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Szeged

Nyári időtöltés hasznosan

A JGYTF Technika Tanszéke már több éve rendez 10–14 éves gyermekek számára szaktáborokat. Ezekbe a jelentkezés önkéntes, minimális részvételi díj befizetésével.

A több éve meglévő számítástechnika-technika témájú szaktábor mellett az elmúlt nyáron (1992) háztartásgazdálkodás-technika orientációját is meghirdettünk. A háztartásgazdálkodás választását egy-